

O'ZBEKISTON VA TURKMANISTON RESPUBLIKALARI O'RTASIDA TURIZM SOHASIDAGI HAMKORLIK ALOQALARINING YANGI BOSQICHGA KO'TARILISHI

Oromov Shaxzod Normo'min o'g'li
Qarshi davlat universiteti tayanch doktoranti,
oromovshaxzod01@gmail.com
 UDK: 94(575.1)
<https://orcid.org/0009-0007-7701-5453>

Annotatsiya: O'zbekiston respublikasi mustaqillikka erishgan dastlabki kunlardan boshlab boshqa davlatlar bilan hamkorlik aloqalarini o'rnatishda turizm sohasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratdi. Bugungi kunga kelib turizm industriyasi jahon iqtisodiyotida eng serdaromad sohalardan biri sifatida iqtisodiy sohaning asosiy qismini tashkil etmoqda. Shu boisdan ham respublikamizda ichki va tashqi turizmni rivojlantirish masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Turkmaniston, turizm, arxitektura, tashriflar, sayyohlar, tashriflar, elchixonasida, hujjatlar, axborot, hamkorlik.

Аннотация: С первых дней независимости Республика Узбекистан уделяла особое внимание развитию туристической сферы при налаживании сотрудничества с другими странами. На сегодняшний день индустрия туризма является одной из самых прибыльных отраслей мировой экономики и составляет основную часть экономического сектора. Поэтому особое внимание уделяется развитию внутреннего и внешнего туризма в нашей республике.

Ключевые слова: Узбекистан, Туркменистан, туризм, архитектура, визиты, туристы, визиты, посольство, документы, информация, сотрудничество.

Abstract: From the first days of independence, the Republic of Uzbekistan has paid special attention to the development of the tourism sector in establishing cooperation with other countries. Today, the tourism industry, as one of the most profitable sectors in the world economy, constitutes the main part of the economic sector. Therefore, special attention is

paid to the development of domestic and foreign tourism in our republic.

Keywords: Uzbekistan, Turkmenistan, tourism, architecture, visits, tourists, visits, at the embassy, documents, information, cooperation.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUSTION). Mamlakatimizda turizmni tartibga solishda asosiy hujjat bu – O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi hisoblanadi. Undan so'ng esa, 1999-yil 20-avgustda qabul qilingan, O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida"gi qonunidir[1]. Ushbu qonunning maqsadi turizm sohasidagi munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solish, turistik xizmatlar bozorini rivojlantirish, turistlar va turistik faoliyat subyektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilishdan iborat. Shuningdek, yana bir qancha normativ-huquqiy hujjatlarda milliy turizmni tartibga solish va rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari o'z aksini topgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017- yil 16-avgustdagi "2018-2019 yillarda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-3217-sonli Farmonida davlatimiz tomonidan turizm sohasini jadal rivojlantirish uchun qulay iqtisodiy, ma'naviy va huquqiy muhitni yaratgan holda, eng samarali tartibni joriy etish, hududning iqtisodiy salohiyatini va daromadlari bazasini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, yurtimizga keladigan turistlar oqimini ko'paytirish, shuningdek, milliy turizm mahsulotlarini jahon bozoriga faol olib kirish bilan bog'liq masalalarga alohida e'tibor qaratildi.

МУНОКАМА (ОБСУЖДЕНИЕ /

DISCUSSION). O'zbekiston Respublikasi o'zining boy tarixi va madaniyati bilan turizm sohasini rivojlanishi uchun yuqori imkoniyatga ega mamlakatlardan hisoblanadi. Bugungi kunda yurtimizda jami 7 ming 476 ta moddiy-madaniy meros obyektlari davlat muhofazasiga olingan bo'lib, shundan 4 ming 308 tasi arxeologiya, 2 ming 79 tasi esa arxitektura yodgorliklari, 395 tasi esa diqqatga sazovor joylar hisoblanadi[2]. Mazkur tarixiy-me'moriy obidalar asrimizning turli davrlariga tegishli bo'lib, ularni ko'rish uchun Markaziy Osiyodan davlatlaridan ko'plab turistlarni jalb qilish ishlari amalga oshirilmoqda. Shuningdek, bugungi kunda yurtimizda turistik biznes bo'yicha xalqaro aloqalarni rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, 2018-yilda O'zbekiston, Turkmaniston, Qozog'iston, Belarussiya, Rossiya, Xitoy kabi davlatlarning turistik kompaniyalari bilan 20 dan ortiq biznes uchrashuvlari tashkil etildi. Bu davlatlar o'rtasida savdo iqtisodiy va madaniy gumanitar axborot bo'yicha Hukumatlararo komissiyasining 16 ta yig'ilishida dunyoning ko'plab davlatlari qatori Markaziy Osiyo hududida joylashgan davlatlardan, O'zbekiston, Qozog'iston, Qirg'iziston, Turkmaniston va Tojikiston respublikalar ham ishtirok etdi.

Yangi O'zbekiston sharoitida O'zbekiston va Turkmaniston respublikalari o'rtasida amalga oshirilayotgan hamkorlik aloqalarida turizm sohasini rivojlantirishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, Italiyaning «Rai Tre» telekanali tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma ko'ra, Turkmaniston 2018-yil uchun eng maqbul yo'nalish deb topildi. ORIYENT.tm Turkmaniston axborot agentligi xabariga ko'ra, mazkur so'rovda dunyoning turli qit'alariga sayohat qilgan turistlarning, mazkur telekanal orqali yoritilgan, turli mamlakatlarga oid ko'rsatuvlarni ko'rgan tomoshabinlarning fikrlari o'rganilgan. Darhaqiqat, Turkmaniston respublikasi Markaziy Osiyoning janubida joylashgan davlat bo'lib, uning maydoni 488,1 ming km² dan iborat. Aholisining 81 % turkmanlar, — 9 % ni o'zbeklar, — 3,5 % ni ruslar, 1,9 % qozoqlar, -0,7 % ni ozarboyjonlar, tatarlar va

armanlar tashkil etadi[3]. Turkmaniston respublikasi hududida ham ko'plab o'tmish tariximiz bilan bog'liq me'moriy obidalari mavjud. Mazkur tarixiy obidalar o'tmish bilan qiziquvchi sayyohlarning diqqatini o'ziga tortishi tabiiy hol albatta. Jumladan, qadimiy Oltintepa shahri o'zining tosh obidalari bilan "Turkmanistondagi Stounxendj" nomini olgan. Bu qadimiy shahar bronza davrida — eramizdan avvalgi 2300-1900 yillarda bunyod etilgan. Bu yerda turistlar qadimgi Elam va Shumer mixxat bitiklarini eslatuvchi bitiklar mavjud bo'lib, ko'plab turistlarni o'ziga jalb qilib kelmoqda. .

O'zbekiston va Turkmaniston respublikalarining turizm sohasidagi hamkorlik aloqalari, yildan-yilga kengayib bormoqda. Buni yurtimizga kelayotgan sayyohlar oqimining ortib borayotganida ham ko'rish mumkin. Jumladan, 2005 — yilda O'zbekistonga, Turkmaniston respublikasidan 30 nafarga yaqin sayyohlar kelgan bo'lsa[4], 2013 — yilda bu ko'rsatgich 5588 nafarni tashkil etdi. 2016 - yilga kelib esa 5721 nafarni, 2017 — yilga kelib 6822 nafarni tashkil etdi[5]. O'zbekiston respublikasidan Turkmanistonga boruvchi sayyohlar soni ham 2005 — yildagi 81 nafar kishidan 2013 — yilga kelib, 4470 nafarga yetdi[6]. Sayyohlar sonining o'sishiga har ikkala davlatda doimiy ravishda o'tkazilib kelinayotgan turli madaniy tadbirlarning ham ahamiyati kattadir. Jumladan, 2008 — yil 23 — oktyabrda Ashxobodagi O'zbekistonning Turkmanistondagi elchixonasi tomonidan o'tkazilgan "Toshkent — O'zbekistonning turizm markazi" mavzusidagi tadbirni aytib o'tish joizdir[7]. 2018-2020 yillarda O'zbekiston va Turkmaniston o'rtasida turizm sohasidagi hamkorlikni davom ettirish, uchinchi mamlakatlardan kelayotgan turistlar oqimini keskin ko'paytirish, ikki mamlakat ilg'or tur operatorlari o'rtasida sheriklik aloqalarini o'rnatish, qo'shma sayyohlik marshrutlarini tashkil qilish, ikki mamlakat hududlarida turizm sohasida o'tkaziladigan yirik xalqaro kurgazma va yarmarkalarda turistik kompaniyalarning o'zaro ishtirok yetishi kabi masalalar hukumatlararo qabul qilingan hujjatlarda alohida belgilab

qo'yildi[8].

2017-yilning may oyida O'zbekiston va Turkmanistonning turizm sohasidagi hamkorligi doirasida O'zbekistonning Qoraqalpog'iston respublikasi, Buxoro, Navoiy va Xorazm viloyatlaridan 100 nafar bola Turkmanistonning "Avaza" turizm shaharchasidagi "Dayanch" bolalar sog'lomlashtirish markazida dam olib qaytdilar[9]. Ikki mamlakat xalqlarining turizm sohasidagi hamkorlik aloqalari yo'nalishlari yildan-yilga kengayib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev, Turkmaniston Prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedovning taklifiga binoan 2017-yilning 6-7-mart kunlari davlat tashrifi bilan ushbu mamlakatda bo'ldi. Tashrifning asosiy tadbirlari 6-mart kuni bo'lib o'tdi. Davlat rahbarlari avval yakkama-yakka, keyin ikki mamlakatning kengaytirilgan tarkibdagi rasmiy delegatsiyalari ishtirokida muzokaralar o'tkazdilar. Ularda savdo-iqtisodiyot, neft-kimyo, transport kommunikatsiyalari, qishloq xo'jaligi, madaniyat, turizm va boshqa sohalaridagi hamkorlikni yanada rivojlantirish masalalari muhokama qilindi. Muzokaralar yakunida O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev va Turkmaniston Prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedov Qo'shma bayonotni, O'zbekiston bilan Turkmaniston o'rtasida strategik sheriklik to'g'risidagi shartnomani imzoladilar. Ikki mamlakat vazirlik va idoralari o'rtasida iqtisodiyot, qishloq xo'jaligi va kimyo sanoati, temir yo'l transporti, madaniy-gumanitar sohalaridagi hamkorlikni, hududlararo aloqalarni rivojlantirishga doir qator hujjatlar imzolandi. Tashrifning ikkinchi kuni Prezidentlar Shavkat Mirziyoyev va Gurbanguli Berdimuhamedov Turkmanobod shahriga bordilar. Ushbu shahar yaqinida Amudaryoda qurilgan Turkmanobod-Farab avtomobil va temir yo'l ko'priklarining tantanali ochilish marosimi bo'ldi. Avtomobil

ko'prigining uzunligi 1600, temir yo'l ko'prigining uzunligi 1750 metr bo'lib, mazkur ko'priklar turkmanistonlik va ukrainalik quruvchilar tomonidan amalga oshirilganligi e'tirof etildi. Ko'priklar qurilishida Germaniya, Norvegiya texnologiyalaridan foydalanilgan[10]. Kelgusida turistlar tashrifida ana shu ko'priklar ham muhim ahamiyatga ega inshootlar sifatida o'z o'rniga ega bo'ladi. Prezidentlar ko'priklar oldidagi maydonda tashkil yetilgan o'zbek va turkman amaliy san'ati namunalari, hunarmandlik mahsulotlari ko'rgazmasini ko'zdan kechirdilar. O'zbek va turkman xalqlarining azaliy urf-odatlari, qadriyatlari bir-biriga yaqin bo'lib, turizm sohasini rivojlantirishda ular ham muhim ahamiyat kasb etadi. Turkmaniston Prezidentining O'zbekistonga amaliy tashrifi 2019-yil 28-noyabr kuni ikki davlat rahbarlarining uchrashuvi bilan boshlandi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev va Turkmaniston Prezidenti Gurbanguli Berdimuhamedov ikki tomonlama munosabatlarning dolzarb masalalarini ko'rib chiqdilar va ularni kengaytirish istiqbollarini muhokama qildilar[11]. Hududlar o'rtasida, shuningdek, madaniy-gumanitar va turizm sohalarida faol aloqalarni davom ettirish muhimligi qayd etildi.

XULOSA (ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION). Xulosa qilib aytganda, O'zbekiston mustaqillik erishgan dastlabki kunlardan boshlab Turkmaniston respublikasi bilan ikki tomonlama hamkorlik aloqalarini yo'lga qo'ydi. Turizm sohasidagi hamkorlik aloqalari ikki xalqni respublikalar hududida joylashgan tarixiy obidalarini, xalqlarning milliy urf-odatlari, qadriyatlari bilan yaqindan tanishish imkoniyatini berdi. Yangi O'zbekiston sharoitida ikkita davlat o'rtasidagi turizm sohasini yanada rivojlantirish maqsadida me'yoriy-huquqiy hujjatlar imzolandi.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI
(ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА/REFERENCES):**

1. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida" Qonuni // "O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari milliy bazasi"ning veb-sayti – www.lex.uz.
2. Jumayev SH. B. O'zbekistonda ziyorat turizmini rivojlantirishning istiqbollari // O'zbekiston turizm sohasini rivojlantirishda tabiiy va etnografik resurslardan samarali foydalanish muammolari // Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari. Samarqand. 2019 yil 13-14 noyabr. -B.34.5
3. XABAR.UZ rasmiy ilmiy-ommabop saytining 06.01.2018 11:08 da bergan ma'lumoti
4. Gosudarstvenniy komitet Respublike Uzbekistan po statistike. Osnovniye pokazateli razvitiya turizma i otdixa v Respubliki Uzbekistan v 2005 godu. T.: 2005. – S. 1.
5. O'zR DSQ JA. Turkmanistondan O'zbekiston Respublikasiga kelgan chet el fuqarolar soni (rasmiy deklaratsiyadan o'tgan kishilar). 01.10.2017 y. holatiga. 6-varaq.
6. "O'zbekturizm" milliy kompaniyasi joriy arxivi. Fond 26-27-varaqlar.
7. Kuziyev N. A. Vneshnepoliticheskiye usloviya kulturnoy transformatsii shelkovogo puti. T.: "Fan", 2015. – S. 89-91.
8. 2018–2020 yillarga mo'ljallangan iqtisodiy hamkorlik to'g'risida // "O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari milliy bazasi"ning veb-sayti – www.lex.uz.
9. Mirzayev G'R. O'zbekiston Respublikasi va Turkmaniston hamkorlik aloqalarining shakllanish va rivojlanish tarixi: Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) dissertatsiyasi. T., 2018. – B. 19.
10. XABAR.UZ rasmiy ilmiy-ommabop saytining 07.03.2017 23:35 da bergan ma'lumoti
11. Prezident.uz 2019.11.28 ma'lumotiga ko'ra.